

حبیب اله حواریون
کارشناس مدیریت حراست
بانک قرض الحسنه رسالت

قرض الحسنه و اقتصاد مقاومتی

از جمله زیرساخت‌های موثر در اجرای شدن اقتصاد مقاومتی ساختار بهینه بانکداری اسلامی و قرض الحسنه است که نقش بسزایی در این راستا دارد. قرض الحسنه را یکی از اصل‌های قرآنی باید دانست. متناسفانه این اصل قرآنی در هیاهوی کارهای روزمره به فراموشی سپرده می‌شود. در حالی که این امر از ضروریات امروز جامعه است. یکی از کارهای خیری که به انجام آن سفارش فراوانی شده؛ دستگیری از نیازمندان و مستمندان است و افرادی که در مسیر رفع نیازهای دیگران گام برمی‌دارند، رضایت الهی را فراهم می‌کنند. اما متناسفانه امروز فضای کشور نسبت به توجه و عنایت به قرض الحسنه بیگانه است و این فریضه الهی در مظلومیت به سر می‌برد. مسلمانان وظیفه دارند در خصوص قرض الحسنه اهتمام ویژه داشته باشند. کسانی که به امر قرض الحسنه توجه دارند نزد خداوند محترم هستند: در قرآن کریم آیه ۱۷ سوره تغابن داریم که: «اگر به خدا قرض نیکو دهید برای شما چندین برابر گرداند و هم از گناه شما درگذرد.» لذا بانک‌ها و موسساتی که در مسیر قرض الحسنه گام برمی‌دارند باید در این راستا تلاش مستمری داشته باشند. مطمئناً کسانی که برای دریافت تسهیلات قرض الحسنه سپرده‌گذاری می‌کنند و کسانی هم که در این مسیر سازوکار لازم را جهت تحقق آن فراهم می‌کنند مورد عنایت الهی هستند و باید به اصل قرآنی قرض الحسنه توجه جدی داشته باشند. در این زمینه اخلاص و انگیزه الهی را در خود ایجاد کنیم. چرا که قرض الحسنه رابطه مستقیمی با اقتصاد مقاومتی دارد و این امر در سالی که به فرموده رهبر معظم انقلاب اسلامی به سال اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل نامگذاری شده باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد.

■ قرض الحسنه؛ کلید واژه‌ای برای تحقق اقتصاد مقاومتی

نظام مالی یک کشور و ساختار گردش پول در آن اگر بر پایه قرض الحسنه و به دور از سودهای ربوی تنظیم شود، در آن صورت ورودی و خروجی سرمایه در آن مشخص بوده و قدرت مانور اقتصادی کشور افزایش خواهد یافت. قرض الحسنه، علاوه بر اینکه سنتی خداپسندانه و منطبق بر تعالیم دینی محسوب شده و منجر به برکت مال و عدم ایجاد شبهه در آن می‌شود، در مبانی و اصول اقتصاد اسلامی نیز به عنوان یک کلید واژه مهم و مبنایی مورد تأیید و تأکید قرار گرفته است.

از سوی دیگر، زمانی که قرض الحسنه در کشور رواج یابد، سنجش نیاز افراد به پول نیز بر پایه نیازهای واقعی آنها صورت می‌گیرد. در نتیجه این موضوع، از اعطای بی‌حساب و کتاب وام‌های کلان - برای استفاده و بهره برداری از اهداف غیر ضروری یا غیر واقعی - اجتناب شده و در نتیجه این فعل و انفعال، از میزان فساد اقتصادی در کشور به صورتی جدی کاسته خواهد شد.

بخش مهمی از فساد اقتصادی موجود در ساختار بانکی کشور، به دلیل عدم بهره‌گیری از نعمت و ظرفیت بزرگ «قرض الحسنه» است. در این خصوص باید این ظرفیت بزرگ را به عنوان موهبتی الهی و ظرفیتی اقتصادی مورد شناسایی قرار داد و آن را در ساختار اقتصادی و بانکی کشور گنجانند.

موضوع دیگری که باید مدنظر قرار داد، به تأثیرگذاری و تأثیرپذیری اقتصاد مقاومتی و قرض الحسنه از یکدیگر باز می‌گردد. زمانی که موضوع اقتصاد مقاومتی مطرح می‌شود، بحث قرض الحسنه نیز عینیت و اهمیت زیادی پیدا می‌کند.

اساساً نمی‌توان ساختار اقتصاد مقاومتی را بر پایه اسراف، تجمل‌گرایی و گردش بی‌حساب و کتاب و غیر طبیعی پول و ایجاد رابطه‌ای غیر معقول میان سرمایه‌گذار و بانک یا موسسات اعتباری ترسیم کرد، چرا که قرض الحسنه در تعارض مستقیم با همه این موارد بازدارنده محسوب شده و بالعکس، کلید مهم تحقق اقتصاد مقاومتی محسوب می‌شود، اما متناسفانه در جمهوری اسلامی ایران به عنوان نظامی منبعث از تعالیم ناب و رهایی بخش اسلام، همچنان این مقوله مورد غفلت بوده و نظام پولی و بانکی کشور با ازدهای آتشین «ربا» دست به گریبان است؛ مسئله‌ای که در تمام این سال‌ها گرچه موضوع همایش‌ها و سخنرانی‌ها و برنامه‌های رسانه‌ای بسیاری بوده، اما هیچگاه آنگونه که باید و شاید عملیاتی نشده است و انگار اساساً عزمی هم برای آن نیست.

■ قرض الحسنه، حسنه‌ای پایدار در اقتصاد مقاومتی

در مجلس شورای اسلامی رویکردهای متفاوتی برای دستیابی سریعتر به اهداف

اقتصاد مقاومتی بررسی می‌شود که یکی از آنها تغییر رویه بانکداری از ارائه سودهای کلان نامتناسب غیر تولیدی به قرض الحسنه نمودن تسهیلات برای تولید است. از جمله زیرساخت‌های موثر در اجرایی شدن اقتصاد مقاومتی ساختار بهینه بانکداری اسلامی و قرض الحسنه است که نقش بسزایی در این راستا دارد. مبنای قانون بانکداری در جهت پیشبرد موانع تولیدی و محدودیت‌ها مواجهه اساسی است که می‌تواند با تدابیر مناسب مسیرهای صعب‌العبور در جهت اهداف بلندمدت را به شکلی کوتاه برای خدمت به تولید ملی هموار سازد.

■ قرض الحسنه زمینه ساز اقتصاد پایدار

قرض الحسنه در واقع ابزاری است که به وسیله آن می‌توان اقتصادی پایدار داشت. قرض الحسنه ابزاری است برای افرادی که می‌خواهند خدمتی ارائه دهند. بایستی مردم به استفاده از ابزار قرض الحسنه برای کارآفرینی ترغیب شوند و اگر به دنبال تحقق اقتصاد مقاومتی هستیم باید کار را از قرض الحسنه آغاز کنیم. ساز و کار قرض الحسنه با بانک‌ها متفاوت است و نباید نگاه‌های مادی و توقعات مادی مشابه سایر بانک‌ها از بانک‌های قرض الحسنه وجود داشته باشد قرض الحسنه تنها یک نهاد اقتصادی نبوده و دامنه فعالیت آنها به حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی نیز کشیده شده است.

■ جذب سپرده‌های قرض الحسنه پیش نیاز اقتصاد مقاومتی

یکی از نیازهای تحقق اقتصاد مقاومتی این است که بانک مرکزی همه بانک‌ها را موظف کند، سپرده‌های قرض الحسنه‌ای که جذب می‌کنند را به وام‌های خرد و اموری همانند هزینه درمان نیازمندان، کمک به دانشجویان، وام تعمیرات ساختمان، کارآفرینی و... اختصاص دهند چراکه بسیاری مردم نیازمند این امور هستند. باید ضوابط مربوط به این امر از طریق بانک مرکزی به بانک‌ها ابلاغ شده و نظارت کافی بر آن وجود داشته باشد اما مدتی است که کنترلی بر آن وجود ندارد. کسانی که سرمایه‌داران اصلی بانک‌ها هستند، منابع را به سمت وام‌های پرسود می‌برند و این امر یکی از دلایل اصلی مفاسد اقتصادی است چرا که سهامداران کلان بانک‌ها، تقسیم‌کاری انجام داده و در پروژه‌ها نقش آفرینی می‌کنند.

■ چگونه می‌توان فرهنگ قرض الحسنه را رواج داد؟

یکی از مشکلات اصلی ما نداشتن مجوز توسط صندوق‌های قرض الحسنه است. حدود ۸ تا ۹ هزار صندوق قرض الحسنه تعریف شده فعال از جمله خانوادگی، کارکنان ادارات، مساجد و هیئات مذهبی و... در کشور داشتیم که بخشی از آنها تعطیل شده و برخی مشغول فعالیتند اما چند سال است که بانک مرکزی برای اخذ مجوز به آنها فشار می‌آورد و سیستم مجوز و نظارت بانک مرکزی به شکل فعالی عمل نمی‌کند بلکه اقدامشان در دادن مجوز بسیار زمان‌بر است. معضل دیگر در راه توسعه قرض الحسنه این است که بسیاری از موسساتی که به شکل سالم فعالیت نمی‌کنند خود را تحت نظارت بانک مرکزی قرار نخواهند داد؛ بنابراین باید جلوی کار چنین صندوق‌هایی را گرفت و به صندوق‌ها و موسساتی که دارای سیستم حساسی شفاف هستند میدان داد.

■ مشکل بانکداری ایران دور شدن از فضای قرض الحسنه

مشکل نظام بانکداری ایران دقیقاً از آن زمانی آغاز شد که بانک‌ها به جای قرض الحسنه، وام‌های با سودهای کلان در اختیار مردم نیازمند قرار دادند و شرایط تا به آنجا رسید که برخی حتی خانه‌های میلیاردری خود را فروختند و با گذاشتن پول حاصل از آن در بانک‌ها به جای کمک به فضای کسب و کار سودهای میلیونی به جیب زدند.

در بررسی انواع مسائل به جای یافتن علت، معلول را جست و جو کنیم، به عنوان مثال دولت و مسئولان مدام از تشکیل کارگروه‌های مختلف و ایجاد عزم جدی برای سامان‌دهی مشکل اقتصاد و رونق فضای کسب و کار دم می‌زنند، اما هیچ‌گاه به چرایی عدم تمایل مردم و سرمایه‌داران کلان به سرمایه‌گذاری در فضای اقتصادی کشور فکر نمی‌کنند. مطمئناً فعالیت کارگروه‌ها و برگزاری همایش‌هایی از این دست تا زمان رفع کامل مشکل از طریق علت‌یابی، بی‌فایده خواهد بود.

و در آخر باید علت معضل را یافت و برای رفع آن چاره‌اندیشی کرد و اگر نه با چاپ و توزیع سربرگ‌هایی با مضمون اقتصاد مقاومتی، تولید و کاهش رکود هیچ دردی از آلام جامعه بر طرف نمی‌شود.

■ قرض الحسنه راهبردی برای تحقق بهتر اقتصاد مقاومتی

با اشاره به تأکیدات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در زمینه اقتصاد مقاومتی؛ از عوامل موثر در اقتصاد مقاومتی بانکداری اسلامی و احیای شیوه قرض الحسنه است. آنچه را غربی‌ها در اثر آزمون و خطا به عنوان آموزه بانکداری بدان رسیده‌اند، ما از آموزه‌ها و دستورات اسلامی طی اعصار متمادی گذشته داشته‌ایم. رسالت قرض الحسنه ارائه خدمات مالی به مردم جهت پیشبرد اهداف ملی می‌باشد همچنین مقام معظم رهبری (مدظله العالی) نیز به این امر مهم اشاره داشته‌اند که: اگر این صندوق‌های قرض الحسنه نباشند، بدانید که این نیازهای مردم را به هیچ وجه قادر به انجامش نیستیم. این نهاد (صندوق‌های قرض الحسنه) که اسلامی است و نهاد مفیدی است.

در نتیجه توسعه موسسات قرض الحسنه می‌تواند یک مکتب اقتصادی با محوریت قوانین اقتصادی اسلام باشد و آسیب‌های موجود در تحقق اقتصاد مقاومتی را شناسایی و در برنامه ریزی و اقدامات لازم به موقع لحاظ نماید.